

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
עשרים ושתים

היכל
שלישי

מאמר כי אתה אבינו

•

מכ"ק אדמו"ר הזקן
הרב רבי שניאור זלמן מליאדי
(בעל התניא והשו"ע)
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

יוצא לאור בפעם הראשונה מכתב יד

על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

**MAAMAR
KI ATO OVINU**

Copyright © 2021
by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת ש"פ אמור הבעל"ט, הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה „כי אתה אבינו" מאת כ"ק אדמו"ר הזקן.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה, מכתב-יד מעתיק מספר *59.

לתועלת הלומדים והמעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים, ובראש הקונטרס – פאקסימיליא.

הקונטרס נערך על ידי הרה"ת ר' גבריאל שי' שפירא.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' אמור, ל"ג בעומר, ה'תשפ"א
ברוקלין, נ. י.

(* תכריך כת"י זה נתקבל לספריית אגודת חסידי חב"ד ע"י השליח הרה"ח ר' ארי'ה שי' קאלטמאנז, לע"נ אביו ר' יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד.

כתיב¹ כי אתה אבינו² כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, ודרשו³ רז"ל
 אתה אבינו אמרו ישראל על יצחק כו'. כי הנה כתי' ואלה⁴ תולדות יצחק
 בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, וצ"ל מ"ש ב"פ אברהם וב"פ יצחק. ולהבין
 ענין זה צ"ל ענין חפירות בארות שחפרו אברהם ויצחק כמ"ש באר⁵ חפרוה
 שרים אלו האבות, וכן⁶ כתוב ביצחק וכל⁷ הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו
 סתמום פלשתים וימלאוה עפר, וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו
 בימי אברהם כו' ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא כו' ויחפרו כו' וימצאו שם
 באר מים חיים. וצ"ל ענין חפירות בארות שיצחק חפר דייקא אותו בארות שחפר
 אביו. גם ענין שיצחק מצא באר מים חיים ולא אברהם. גם להבין מהו ויסתמום
 פלשתים. גם מהו שמות כשמות, הראשון מלא והשני חסר. ולהבין את כל אלה
 צ"ל ענין הבארות שהן בחי' ה' חסדים כו' וה' גבורות כו', ושל אברהם הי' מבחי'
 חסדים ושל יצחק בחי' גבורות.

וביאור הענין נבין ענין חפירות באר הוא כדי להוציא המים מן ההעלם אל
 הגילוי, שבחומר הארץ יש הרבה מים בהעלם, וע"י החפירה מתגלה.
 והרי יש במים ב' בחי', שהוא בחי' מים עליונים ומים תחתונים, שבטבע⁸ המים
 לירד ממקום גבוה למקום נמוך, ובחי' הב' הוא ע"י חפירה להיפוך מזה, שעולה
 המים ממקום נמוך למקום גבוה, וזה נק' מים חיים שהן מים נובעים ממתה
 למעלה. והוא בחי' או"י ואו"ת. וכן הוא עד"מ רוחני יותר. כי מים⁹ הוא בחי' חסד

(קנח, א. במפתח שם רשום על מאמר זה „ביאור
 על בארות“). 1249 יג. ב.
 (2) כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז.
 (3) ודרשו רז"ל אתה אבינו . . יצחק: שבת
 פט, ב. וראה לקו"ת להאריז"ל ישעי' ס"ו נב.
 ובהנסמן בסה"מ תרמ"ב ע' ג הערה 41.
 (4) ואלה תולדות יצחק: תולדות כה, יט.
 (5) באר חפרוה שרים אלו האבות: חוקת כא,
 יח. במדב"ר פי"ט, כו. ובכ"מ.
 (6) וכן כתוב ביצחק: בכת"י 1249 נוסף:
 שבאר א' חפרוהו ב' שרים ובאברהם לא מצינו
 שחפרו בארות. רק יצחק כתיב.
 (7) וכל הבארות אשר חפרו בימי אברהם:
 תולדות כו, טו ואילך.
 (8) שבטבע המים לירד ממקום גבוה: ראה
 תענית ז, א.
 (9) מים הוא בחי' חסד: ראה תניא ספ"ד.
 שער היחוד והאמונה פי"א (פח, ב). ובכ"מ.

(1) כתיב כי אתה אבינו: מאמר זה הוא ביאור
 על ד"ה אלה תולדות יצחק שנדפס בתו"א
 פ' תולדות יז, א (הנחת המהרי"ל, אחיו של
 כ"ק אדמו"ר הזקן). נוסח שני נדפס בסה"מ
 תקס"ח ח"א ע' תקטז (הנחת כ"ק אדמו"ר
 האמצעי, ומתחיל: שמאלו תחת לראשי. והוא
 מפ' תולדות שנת תקס"ט). תוכן המאמר נמצא
 בארוכה בתו"ח תולדות בתחילתו (קמד, א).
 המאמר בתוס' הגהות וקיצורים מאת כ"ק
 אדמו"ר הצ"צ נדפס באוה"ת תולדות (כרך
 ד) תתד, ב. תתיג, א. תתיח, ב. ובס' מאמרי
 אדמו"ר הצ"צ הנחות בראשית ח"ב ע' א. יו"ד.
 כ. עוד הגהות מאדמו"ר הצ"צ נדפסו בסה"מ
 תקס"ח עם' תקטו.
 המאמר נדפס כאן מכת"י 59 (ק, א) בהשוואה
 לכתב-יד: 239 (צ, א). בכותרת: „ביאור הנ"ל".
 שם לפני זה נמצא ד"ה אלה תולדות בנוסח
 התו"א, ומתחיל: שמאלו תחת לראשי). 260

כי אתה אבינו

ז

בחי' אהבה¹⁰. ויש ב'¹¹ בחי' אהבה. הא' אהבה הדומה למים שהוא אהבה קרה ואינה פועלת כלום בנפש האהוב, והוא בחי' אור ישר. ובחי' הב' הוא האהבה כרשפי אש, שבאהבה זו פועל מחבירו כפי ערך אהבתו אליו וממשיך האהבה מחבירו, וכמשל רשפי¹² אש אבוקה גדולה ממשיך אליו ניצוצות קטנות, כמו"כ הוא ממשיך מחבירו כמ"ש כמים¹³ הפנים אל פנים כן לב האדם כו', וכן דברים¹⁴ היוצאין מן הלב נכנסין ללב, ופועלת להמשיך אהבה מחבירו, כמ"ש אהבת¹⁵ עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. וזהו בחי' אור חוזר.

והנה לפי ערך האו"י כן האו"ח. כמו עד"מ בחפירות באר, שהמים העולין בבאר הוא לפי ערך שירדו מתחת לארץ מן המקור, אם המקור הוא במקום גבוה יותר ממקום שחופרין הבאר, אז המים שבבאר מגביהין עצמן יותר. וכן בדרך משל באהבה כנ"ל שהי' כמים הפנים כו' כן כו', כפי בחי' אהבתו כן ממשיך מחבירו. וכמשל מדורה גדולה נלקטים ונכללים בתוכה יותר מדורות קטנות וניצוצי אש, או כמו זריקת אבן בכותל, שחוזר האבן אליו, הנה החזרה הוא לפי כח הזריקה אם רב אם מעט. וככה הוא בנפש האדם, שלפי ערך ההתבוננות שלו כל¹⁶ חד לפום שיעורי דילי, בגדולת א"ס איך שכולא¹⁷ קמ"י כלא כו', וכפי ערך המשכות אלקות, ככה פועל ממש בנפשו בחי' הביטול. כללא דמילתא, שאו"ח הוא כפי ערך האו"י. ובמקום שמסתיים האו"י חוזר האור לקדמותו במקום שהתחיל, וזה ענין מ"ש בס"י¹⁸ נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן, והיינו שבסופן דייקא, במקום שמסתיים או"י, אז חוזר לתחילתן.

ועפ"ז יובן ג"כ למעלה¹⁹ למשכיל מ"ש בע"ח²⁰ כשעלה ברצונו כו' הי' צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך האור דרך קו וחוט. וזה הי' מחסדו ית', כמ"ש עולם²¹ חסד יבנה, וכמ"ש חפץ²² חסד הוא, שהחפץ הוא הרצון כשעלה ברצונו כו' הוא מחמת חסד עליון כו', ואח"כ תלוין במעשה בני אדם, לעורר החסד עליון שיומשך בקו וחוט כמו שהי' בתחילה. והענין יתבאר עם מ"ש בת"י²³ אנת חכים

16) כל חד לפום שיעורי דילי: ראה הקדמת התניא ע"פ זח"א קג, ריש ע"ב.
17) שכולא קמ"י כלא: זח"א יא, ב – ע"פ דניאל ד, לב.
18) בס"י נעוץ תחילתן בסופן: פ"א, מ"ז.
19) למעלה למשכיל: בכת"י 1249 ליתא.
20) בע"ח כשעלה ברצונו: ראה ע"ח ספ"ו, של"ט דרוש ב. שער הכללים רפ"א.
21) עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
22) חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.
23) בת"י אנת חכים ולא בחכמה ידיעא: בהקדמה (יז, א).

10) מים . . בחי' אהבה: ע"פ שה"ש ח, ז.
11) ב' בחי' אהבה: ראה ג"כ מאמרי אדה"ז הקצרים ע' רס. אוה"ת נ"ך ע' תרמו. ספר הערכים-חב"ד ערך אהבת ה' ע' תקכו ואילך.
12) רשפי אש אבוקה: בכת"י 1249: שלהבת.
13) כמים הפנים אל פנים: משלי כז, יט.
14) דברים היוצאין מן הלב: מאמר רז"ל הובא בספר הישר לר"ת ש"ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות כ (סט, א). שירת ישראל לר' משה בן עזרא (ירושלים תשכ"ז) ע' קנו.
15) אהבת עולם אהבתיך: ירמ' לא, ב.

ולא בחכמה ידיעא ומבין כו' ולא מכל מדות כו', ואי אפשר להיות נמשך מאתו ית' אפי' בחי' מקור לחכמה דאצילות שהוא מקור למקור לבחי' חכמה, אעפי"כ הוא בחי' המשכה פרטיות, ולזה צריך להיות תחילה צמצומים באא"ס. וכמשל הרב המסביר שכל לתלמיד, שעמקות השכל כמו שהוא אצלו אי אפשר לקבל, אשר על כן מוכרח הרב לצמצם שכלו ולסלק עצם שכלו מכל וכל, ויהי' בהעלם לפי שעה, כדי להשפיע אח"כ הארה בעלמא כפי ערך קוטן השכל של התלמיד. וזהו ענין הצמצום, שמבחי' חכים וכו' המשיך בחי' חכמה, כמ"ש בזוה"ק²⁴ עבד מנהא ברבני' וקרא גרמי' בי חכם, והאיר דרך קו וחוט כפי בחי' המקבלים עילוי אחר עילוי מבחי' אחרונה שבמאציל לאצילות ומאצילות לבריאה כו' עד בחי' דומם שבדומם, וכמ"ש בע"ח²⁵ שאו"י דא"ק מסתיים עד רגלי העשי', ואח"כ במקום שמסתיים האו"י מתחיל האו"ח, שהוא בחי' ביטול, וכל²⁶ צבא השמים לך משתחיים כו', והוא בחי' עליות העולמות ליכלל עשי' ביצי', ויצי' כו', כפי בחי' או"י. וע"י הביטול הזה גורם המשכה חדשה, שהוא מחדש²⁷ בכל יום תמיד מעשה בראשית. וזהו ע"י מעשה בני אדם לעורר האהבה עליונה.

וזהו ענין ואהבת²⁸ כו'. שלכאורה צ"ל איך²⁹ שייך ציווי על האהבה. ולפי דרו"ל מובן היטיב שדרשו שתהא שם³⁰ שמים מתאהב על ידך, והכוונה, שזה הצמצום כשעלה ברצונו ית', הוא מבחי' חסד שהוא בחי' אהבה. וז"ש רז"ל אהבה³¹ דוחקת כו'. ועתה תלוי במעשה³² בני אדם, לעורר אותה אהבה עצמה להיות מחדש תמיד מאין ליש. וזהו ואהבת, בחי' אהבה מלמעלה למטה כמ"ש אהבת³³ אתכם כו' וכן אהבת³⁴ עולם אהבתיך שהוא בחי' אהבה מלמעלה להיות ההשפעה בבחי' מקבל. וזהו ואהבת את הוי' אלקיך, שבכדי שיהי' אהבה מלמעלה,

28) ואהבת: ואתחנן ו, ה.

29) איך שייך ציווי על האהבה: ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' קצט, ד"ה להבין מצות אהבה. סה"מ תרל"א ע' ע. תרל"ח ע' רנו. תר"ם ח"א ע' רפג. תרמ"א ע' ו. ובהנסמן בהג"ל.
30) שם שמים מתאהב: יומא פו, א. ראה מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' שנ.
31) אהבה דוחקת: ב"מ פד, א.
32) במעשה בני אדם: בכת"י 1249: במעשה התחתונים.

33) אהבתי אתכם: מלאכי א, ב.
34) אהבת עולם אהבתיך: ירמ' לא, ד.

24) בזוה"ק עבד מנהא רברבי': ראה זח"ב מב, ב.
25) בע"ח שאו"י דא"ק מסתיים עד רגלי העשי': ראה ע"ח ש"א (דרוש עגולים ויושר) ענף ד. ש"ב (שער השתלשלות י"ס דרך עגולים) סוף ענף ב. ש"ג (סדר אצי' למהרצ"ו) פ"ב. תניא אגה"ק ס"כ (קלא, ב). סידור עם דא"ח שער המילה [הוצאת קה"ת תשע"ט] ריב, ד. לקו"ת תזריע כא, ג. מסעי זה, ג.
26) וכל צבא השמים לך משתחיים: נחמ"י טו, ו.

27) מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: ברכת ק"ש.

שהוי' הם ע"ס דאצי, שקוצו³⁵ של יו"ד מורה על הכתר ויו"ד³⁶ על חכמה כנ"ל, להיות אלקיך שהוא בחי' צמצום, ותעורר האהבה אל הוי' להיות אלקיך.

והנה האבות³⁷ הן הן המרכבה כנודע. ואברהם³⁸ הי' מרכבה לבחי' חסד דאצי, ויצחק³⁹ לבחי' גבורה, ויעקב⁴⁰ לבחי' תפארת. והענין, שאברהם הי' ממשיך אחבה לבחי' חסד מלמעלה למטה בבחי' או"י, וז"ש אברהם⁴¹ אוהבי, שהי' ממשיך אחבה עליונה, שהיא אהבה דוחקת, להיות בחי' צמצומים, שהוא בחי' או"י. וע"ז מרמו חפירות בארות של אברהם, שהי' ממשיך חסד עליון מהעלם אל הגילוי, שהוא בחי' או"י היורד דרך ההשתלשלות מלמעלה למטה עד רגלי עשי' שהוא בחי' דומם שבדומם. ובחי' יצחק הוא מהיפוך זה, שבחי' חפירות בארות של יצחק הוא מרמו בחי' העלאה, כמו שחופרין בארץ והמים עולין ממטה למעלה. וע"כ נקראו בארות דיצחק מים חיים, שהן מים נובעים, בחי' העלאה. וזהו מ"ש ביצחק פחד⁴² יצחק, שבחי' פחד הוא על הקרובים יותר, שכל שהוא קרוב יותר דרך משל אל המלך, הוא מתירא ומפחד תמיד ומוטל עליו אימת המלך יותר ויותר ממי שהוא רחוק מהמלך. וזהו בחי' או"ח, שהוא בחי' ביטול, שהוא ממטה למעלה, היפך האהבה שהיא מבחי' ריחוק. ובחי' יעקב הוא בחי' שניהם או"י ואו"ח, שהוא בחי' ת"ת הכלול משניהם. וזהו שאמר יעקב אלקי⁴² אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי. וזהו מ"ש ביעקב⁴³ שהוא בריח התיכון המבריש מן הקצה אל הקצה. דהנה יש ג' קווין, ימין שמאל ואמצע, קו ימין הוא קו חח"ן, הוא כנגד אברהם אבינו. קו שמאל הוא בג"ה, הוא נגד יצחק. קו האמצעי הוא קו דת"י, שהוא קו האמצעי היוצא מעיגולי דא"ק, והוא בחי' יושר, והוא מחבר העיגול במעלה ומטה בבחי' או"י ואו"ח, ואין בו מעלה ומטה כלל, ע"י שמחובר מטה ומעלה ומעלה ומטה. ועל כן ארז"ל לא⁴⁴ כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ולא כיצחק שיצא ממנו עשיו, לפי שהם אינם מחברים שני הקצוות, וע"כ יש בהם בחי' מעלה ומטה, משא"כ יעקב שהוא מבריש מן הקצה אל הקצה.

סקצ"א. ספר הערכים חב"ד ערך אברהם אבינו
ס"א (כרך א ע' סה ואילך) וש"נ.
40) ויעקב לבחי' תפארת: ראה זח"א קנו, ב.
זח"ג שב, א.
41) אברהם אוהבי: ישעי' מא, ח.
42) אלקי אברהם ופחד יצחק: ויצא לא, מב.
43) ביעקב . . . בריח התיכון המבריש מן
הקצה: ע"פ לשון הכתוב תרומה כו, כח. ויקהל
לו, לג. ראה זח"ג קפו, ב ובהגהות הרח"ו שם.
44) לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל: ראה
פסחים נו, א. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ע' קנג
ובהנסמן שם. דברים ח"ב ע' תקלח.

35) שקוצו של יו"ד מורה על הכתר: ראה
זח"ג י, ב. פרדס שייט (שער שם בן ד') פ"ב.
תו"א ויצא כב, ד. לקו"ת מסעי צה, א. הנסמן
במאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תכו.
36) ויו"ד על חכמה: ראה זח"א לא, א. זח"ג
י, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.
37) האבות הן הן המרכבה: ב"ר פמ"ז, ו.
ופפ"ב, ו. זח"ג רנו, ב. וראה תניא פ"ח (כג, ב).
פכ"ג (כה, ב).
38) ואברהם . . . לבחי' חסד דאצי: ראה זח"א
מו, ב.
39) ויצחק לבחי' גבורה: ראה פרדס שכ"ב
(שער הכינויים) פ"ד – בשם ספר הבהיר

והנה כמו שישמעאל הוא ממותר החסדים, כמו"כ ענין פלשתים הי' ג"כ ממותר החסדים. דהנה פלשתים⁴⁵ אמרו רז"ל שליצינים היו. והענין שפלשתים הוא מלשון פלשת, לשון מבוי⁴⁶ המפולש, שהוא פתוח לכל צד. כמו"כ הל"ץ, לבו פתוח ואינו מקבל שום דאגה וצער בעולם, שהוא ענין פריקת עול, שהוא במקור קליפה קשה. וכן בקדושה שהוא ג"כ זה⁴⁷ לעומת זה כנודע, הוא ג"כ ממקום מעלה גבוה מעל גבוה מאוד.

ולהבין מקומן בקדושה הוא, דהנה יש ב' מיני תענוג, תענוג פשוט ותענוג מורכב. תענוג המורכב הוא דרך משל כל תענוגי עוה"ז, כמו שמקבל תענוג מכסף וזהב ואבנים טובות וכל תענוגים שבעולם הן נק' תענוג מורכב שהתענוג מורכב בכסף כו' וכן בטעם מאכלים כו'. וכן בדרך משל התענוג המורכב באיזה חכמה, כשמציא⁴⁸ שכל חדש מקבל תענוג. ולכאורה קשה, בשלמא המקבל ששומע החכמה מקבל תענוג, לפי שאצלו הוא דבר חדש, אבל הרב המשפיע, הלא השכל הזה בעצמו הי' בו בהעלם בתחלה, ואינו דבר חדש אצלו ולמה הוא מתענג, רק באמת התענוג שלו הוא לפי שבבחי' חכמה נתלבש התענוג. וזה נק' הכל תענוג מורכב שאינו עצם. אבל תענוג פשוט הוא כח היולי של בחי' תענוג, כמו דרך משל כח היולי של שכל להשכיל כל דבר, שעדיין אינו נתלבש בשום שכל, כמ"כ עצם תענוג, שהוא בחי' מקור התענוגים.

והנה למעלה למשכיל ג"כ נק' תענוג מורכב הוא כשעלה ברצונו הפשוט, שהוא בחי' עצם התענוג, שהוא נק' תענוג פשוט להאציל, שהוא להיות בחי' חכמה דאצי', להלביש בחי' עצם התענוג ולהאיר באצי' בבחי' הלבשה שהוא בחי' כלי, להיות נעלם בתוכו תענוג פשוט, כמ"ש כ"ע⁴⁹ עמך מקור חיים שהוא מקור התענוגים, ונתלבש עילוי אחר עילוי עד רגלי העשי' שבו נסתיים הקו וחוט, שהוא מבחי' חסד, שהוא בחי' אהבה בתענוגים.

והנה התגלות עצם התענוג שהוא בחי' תענוג פשוט, הוא דייקא בבחי' שחוק, שהוא ג"כ זלע"ז, כמו במקום הטומאה ששורש ומקור הקליפה הוא מתגלה ביותר בבחי' ליצנות, וכן בקדושה הוא ג"כ כמו כן התגלות עצם תענוג הוא ג"כ בשחוק. ועל כן מצינו בגמ' שלש⁵⁰ שעות ראשונות יושב ועוסק בתורה, שהוא

48 כשמציא שכל חדש מקבל תענוג: ראה תו"א וישלח כה, ד. לקו"ת במדבר כ, א. תו"ח וישלח קצ, א. ובהערה 5. סה"מ תרכ"ח ע' קעז. תרל"ג ח"ב ע' תקיד. ועוד.

49 כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.
50 שלש שעות ראשונות יושב ועוסק בתורה: ע"ז, ג, ב.

45 פלשתים . . שליצינים היו: ע"ז יט, א.
ראה תו"א בשלח סא, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קמח. ח"ב ע' תקפ. ובהנסמן במאמרי אדה"מ"צ תולדות ע' רמב.
46 מבוי המפולש: שבת קיז, א"ב. משנה עירובין ספ"ט.

47 זה לעומת זה: ע"פ קהלת ז, יד.

כי אתה אבינו

יא

בחי' סדר השתלשלות, שעוסק⁵¹ בתורה הוא בחי' חב"ד, שהן ג' ראשונות. שניות יושב ודן, הוא בחי' חג"ת, שהן ג' שניות. שלישית יושב וזן וכו', שהן בחי' נה"י. ורביעית יושב ומשחק כו' כמ"ש לוי⁵² זה יצרת לשחק בו, שהשחק הוא בחי' ירידה בתחתיות המדרי', אך הוא מבחי' עצם התענוג, שעשועי⁵³ המלך בעצמותו, שזה יהי' לעתיד, וז"ש עתיד⁵⁴ הקב"ה לעשות קניגיא לצדיקים לע"ל, וזהו ענין שחוק ושמחה.

והנה המופת על זה שהתגלות עצם התענוג הוא בבחי' שחוק הוא שאנו רואים דרך משל מלך החוזר ממלחמתו בפחי נפש, אינו יכול להרחיב דעתו רק מתוך שחוק שעושי' לפניו איזה שחוק מדברי הבאי כידוע, לפי שאין להרחיב דעתו לא מתוך כסף וזהב, שכל זה אין שוה לו בצער שלו, רק מתוך שחוק מתרחב לו דעתו, והיינו לפי שהצער הוא היפך התענוג. והנה הצער שלו הוא לפי שלא כבש המדינה או שהפסיד מדינתו שהוא הפסד שלו, הוא בחי' תענוג מורכב, ויש לו צער לפי שהפסיד התענוג מורכב, ועל כן מרחיב דעתו דייקא מחמת שחוק, ששם התגלות עצם התענוג, וממילא בטל הצער שלו מחמת התענוג מורכב.

והנה השחוק הזה הוא דייקא לעתיד לבא, לפי שאז יתגלה עצם התענוג. ועל כן ארז"ל אסור⁵⁵ למלאות שחוק פיו בעוה"ז כו' כמ"ש אז⁵⁶ ימלא שחוק כו'. וכן הצדיק שהוא מיחד עולמות במאצילן וממשיך תענוג מבחי' עצם התענוג. ועל כן מצינו בגמ' שאמרו על רבי ברונא דסמיך⁵⁷ גאולה לתפלה ולא פסיק חוכי' מפומא כולא יומא, שע"י שסמך גאולה לתפלה שהוא בחי' יחוד זו"ן, ועי"ז לא פסיק חוכי' שהוא בחי' עצם התענוג. וכן ארז"ל דרב⁵⁸ הוי אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן והדר יתיב באימתא ופתח בשמעטא, הוא ג"כ כנ"ל עד"ז. ובלעומת זה הוא בחי' ליצנות והוללות.

והנה אברהם הוא ממשיך בחי' תענוג מלמעלה למטה, שהוא מדת אברהם מדת חסד, כמו שמצינו בגשמיות שהי' מאכיל⁵⁹ ומשקה והי' אומר דעו

ח"א כא, ד. ועוד.

55) אסור למלאות שחוק פיו בעוה"ז: ברכות לא, א.

56) אז ימלא שחוק: תהלים קכו, ב.

57) דסמיך גאולה לתפלה: ראה ברכות ט, ב.

58) דרב הוי אמר מילתא דבדיחותא: ראה

שבת ל, ב. תניא פ"ז.

59) מאכיל ומשקה והי' אומר דעו למי

מברכין: ראה סוטה י, ב. לקו"ש חט"ו ע' 122

ובהנסמן שם.

51) שעוסק בתורה . . חב"ד . . יושב ודן . .

חג"ת: ראה לקו"ת שה"ש א, ד. תר"ח חיי"ש קכח, ב. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ע' רסח. ע' תקע. ובכ"מ.

52) לויתן זה יצרת: תהלים קד, כו.

53) שעשועי המלך בעצמותו: ראה שבר יוסף למהר"י סרוג בתחלתו. עמק המלך שער

שעשועי המלך [הובא בסה"מ תרנ"ד ע' שו].

54) עתיד הקב"ה לעשות קניגיא לצדיקים:

ויקר פ"ג, ג. וראה שערי תשובה לאדהאמ"צ

למי מברכין כו', שהוא בחי' המשכות אלקות מלמעלה למטה ממקור התענוגים. ועל כן אחרי מות אברהם, שהוא בחי' הסתלקות האור, לפי שהי' שבירה במדות כנודע, הנה פלשתים סתמום וימלאום עפר, שהוא מותר החסדים שנפלו למטה ונעשה בחי' עפר, שהוא בחי' דומם שאין בו חיות רק בחי' מות. והנה אף שישמעאל הוא ג"כ ממותר החסדים כמו בחי' פלשתים, ומצינו שאמר אברהם לו ישמעאל יחי' לפניך, שהוא היפוך מבחי' פלשתים שהם בחי' מות, לפי שישמעאל הוא בחי' טוב שבנוגה, שיש עלי' למעלה שהוא בחי' חיות, רק שחסד שלו הוא מבחי' מותר חסדים.

והנה ההפרש שבין חסד דאברהם למותר חסדים של ישמעאל, שחסד דאברהם היא מבחי' ענוותנותו כמ"ש ואנכי⁶⁰ עפר ואפר, אבל מותר חסד⁶¹ דישמעאל הוא מרוב גאותו, ועל כן נק' מותר החסדים שהוא מבחי' מותר וגדולתו. וההפרש שלהן הוא על ב' בחי'. הא', שמחמת שחסד של אברהם הוא מבחי' ענוה, ועל כן הי' יכול להשפיע חסדים אף לפחותי ערך אף לערביים, שזה אי אפשר להיות כי אם כשמשים⁶² עצמו כשיריים כמ"ש לשאריית⁶³ נחלתו כו', שזה אי אפשר להיות מצד הגדלות, להוריד עצמו מגדולתו כדי להשפיע חסד לקטנים אפילו לפחותי ערך. ובחי' ב', שמחמת שמשים⁶³ עצמו כשיריים, על כן נתינת הצדקה וחסד שלו עד בלי גבול, כי יכול ליתן את כל אשר יש לו, כי הוא בעיניו לשיריים ואך למותר. וכן עד"מ למעלה למשכיל, להמשיך חסדים עליונים, שהוא בחי' או"י, אף במקום חושך וצלמות מקום מדור הקליפות, שהן מבחי' חסדים יותר גדולים, לצמצם האור כל כך למטה, הוא ע"י הצמצום שהי' מצמצם ומקטין עצמו כל כך. משא"כ חסד ישמעאל הוא מחמת מותר גדולתו, שישמעאל⁶⁴ הוא בטבע אכזרי, רק חסדו הוא עד"מ מלך או שר גדול שמוכרח פעמים לעשות חסד מחמת רוב גודלו, שהוא בזיון וחרפה עליו אם לא יעשה החסד, ועל כן כתי' וחסד⁶⁵ לאומים כו', כל⁶⁶ טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין. וכמ"כ בעבודת הנפש, לא יהי' עבודתו כלל כדי שבו ועל ידו יומשכו אורות עליונים, ועל ידו יהי' היחוד, שהוא בחי' לכבוד עצמו כמ"ש אמרו⁶⁷ כו' למען שמו יכבד ה', שזהו בחי'

60) ואנכי עפר ואפר: וירא יח, כז. ראה אגרת הקדש ט"ו (קכא, ב).

61) חסד דישמעאל הוא מרוב גאותו: ראה לקו"ת עקב יז, ג ואילך. וראה סידור עם דא"ח [הוצאת קה"ת תשע"ט] שעת, ב. תניא אגה"ק ס"ב (קג, ב). מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קנד, וש"נ.

62) כשמשים עצמו כשיריים: ר"ה יז, סע"א ואילך. סנהדרין קיא, ב. תניא אגה"ק סוף ס"ב. ובכ"מ.

63) לשאריית נחלתו: מיכה ז, יח.

64) שישמעאל הוא בטבע אכזרי: ראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע תלח ואילך. פרשיות התורה ח"א ע' ריט.

65) וחסד לאומים כו': משלי יד, לד.

66) כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין: תקו"ז ת"ו (כב, סע"א) ספ"א. ראה גם מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קנד, וש"נ.

67) אמרו כו' למען שמו יכבד ה': ישעי' סו, ה. ראה תר"א מג"א קכב, ג.

כי אתה אבינו

יג

ערב רב, שהוא בחי' לגרמייהו, רק שיהי' כוונתו כדי לעשות רצון קונו כו'. וזהו מארז"ל שלעתיד⁶⁸ ינחנו במצות סוכה ויבעטו האומות ע"י שיוציא הקב"ה חמה כו', שכשרואין שאין כוונתו רצויה, שאין לעשות יחוד למעלה, על כן הם בועטים, משא"כ ישראל שאין כוונתם רק לעשות רצון העליון, ועל כן כשאי אפשר לישב מחמת שמצטערין לא יבעטו כלל, כי גם זה רצון העליון, מצטער פטור מן הסוכה. וג"כ מצינו שארז"ל האומר⁶⁹ סלע זו לצדקה על מנת שיחי' בני הרי זה צדיק גמור, ומסיק, כאן בישראל וכאן באומות העולם, מחמת שאומות שורש זה נפשם מבחי' לגרמייהו.

והנה חפירת בארות של יצחק, שחפר אותן בארות של אברהם, שהוא אחר ההסתלקות והשבירה, הי' בחי' יניקה לחיצונים מהאור שנפל למטה, ועל כן הוצרך יצחק לחפור ולהעלות אותן ניצוצי קדושה למקורם. וזהו ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אברהם, שהשמות של אברהם הוא חסר וי"ו, לפי שהי' השבירה בוי"ו קצוות, ויצחק תיקן זה, ועל כן ויקרא להן שמות מלא.

והנה עתה בזמן הגלות הוא בחי' אברהם הוליד את יצחק, שעתה בזמן הגלות התענוגים הוא בחי' תענוג מורכב, להיות בחי' או"י, שהוא בחי' המשכת התענוג והשפעה ממעלה למטה, והאר"ח הוא כדי להיות או"י שהוא בחי' המשכה חדשה, כמשארז"ל גמירי⁷⁰ משמיא מיהב יהבי משקל לא שקלי, שכל תענוג של או"ח להיות הביטול מיש לאין, הוא כדי להיות המשכה בכל יום חדשה מאין ליש כמ"ש המחדש²⁷ בכל יום מעשה בראשית, שמהב יהבי הוא ענין השפעה, אבל משקל לא שקלי שהוא בחי' ביטול לגמרי, שלא יהי' בחי' המשכה להיות נכללות בעצמות אא"ס, שהוא בחי' שעשועי המלך בעצמותו, שהן מבחי' יו"ד עיגולים דא"ק, שהן מחשבה הקדומה אנא⁷¹ אמלוך, שנשארת בעצמותו, שזה יהי' לעתיד, התגלות התענוג פשוט, שהוא בחי' יצחק, שעתה אברהם שהוא בחי' או"י הוליד את יצחק, ובכדי שבו ועל ידו יהי' בבחי' או"י נעשה האו"ח, שהן העלאת ניצוצי קדושה.

תענית כה, א.

(71) אנא אמלוך: אד"ר – הובא בסהמ"צ להצ"ק, ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד. נצבים נא, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' ז, "וכמ"ש בזהר בפ"י ומלוך אנא אמלוך". הנסמן במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תצד.

68 שלעתיד ינחנו במצות סוכה . . מצטער פטור: ראה ע"ז ג, א.ב. וראה ביאורו לאדהאמ"צ פקודי קכב, א.ב.
69 האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני: ר"ה ד, א. ב"ב י, ב.
70 גמירי משמיא . . ומשקל לא שקלי: ראה

אבל לעתיד יהי תולדות יצחק כו', שיצחק⁷² מלשון צחוק, שהוא ענין התגלות עצם התענוג שנתגלה בבחי' צחוק והיתול, שהוא בחי' תענוג עצמי והסכמה שעלה במוסכם להתענג מדבר זה שאינו עפ"י השכל. ואמר יצחק ביו"ד המורה על לעתיד שאז ימלא שחוק כו', שהוא בחי' או"י⁷³ תתענג על הוי', שאז יתגלה תענוג פשוט שעשועי המלך בעצמותו, שנתגלה דווקא בבחי' צחוק כנ"ל. והענין לפי שאו"י הולך ומתמעט, ולפי זה יש גבול וקצבה, שהוא עד בחי' דומם שבדומם, ששם מסתיים האו"י, משא"כ או"ח הולך ומתרחב מעלה מעלה עד שנכלל בבחי' א"ס בבחי' אין גבול. וע"כ אברהם⁷⁴ פסיק טעמי בגוי, שבחי' או"י נפסק, משא"כ בחי' יצחק שהוא בחי' או"ח, הולך ומתרחב עד אין קץ ותכלית, ומתאחד בבחי' א"ס ממש. וזהו לעתיד כשיהי' אשת⁷⁵ חיל עטרת בעלה, שמלכות דאצי' יהי' בבחי' או"ח ועלי' לבחי' א"ס, שהוא בחי' מחשבה דא"ק, שהוא בחי' עתיק, שהוא בחי' או"ח לקדמותו, כמ"ש הכל⁷⁶ ירוממוך סלה, שכל מקום שנאמר נצח⁷⁷ סלה ועד אין לו הפסק.

וזקן לעתיד כי אתה אבינו דייקא יצחק, אף שבחי' יעקב הוא ג"כ בחי' או"ח, מ"מ האו"ח הוא לפי ערך האו"י שהוא בחי' בירורים. וז"ש יעקב ונתן⁷⁸ לי לחם כו' שהוא בחי' בירורים לברר⁷⁹ אוכל מתוך פסולת, שהוא בחי' ל"ט מלאכות זורע וחורש וקוצר ודש כו', שהכל הוא בחי' בירורים. כמו"כ למעלה להעלות רפ"ח ניצוצי קדושה. וזהו והיה הוי' לי לאלקים, שהוי"ו⁸⁰ בחי' מ"ה והי' מברר אלקים הוא בחי' ב"ן, שמ"ה מברר ב"ן, כנודע שהאו"י הוא כדי שיהי' האו"ח, והאו"ח הוא לפי ערך האו"י. אבל בחי' יצחק הוא רק בחי' או"ח לא לפי ערך בחי' או"י, שבחי' העלאת מ"ן יהי' מעצמו בלא המשכת מ"ד. דהנה כתי' כ"י⁸¹ אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה, שכת ההולדה יש ג"כ בארץ שהוא בחי' נוקבא, כמ"ש אשה⁸² כי תזריע כו', וכן אשה⁸³ מזרעת תחילה אודם שממנו כו',

77) נצח סלה ועד אין לו הפסק; עירובין נד,

א.

78) ונתן לי לחם: ויצא כח, ב.

79) לברר אוכל מתוך פסולת: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' עח ואילך, ובתוס' הגהות וכו' – אוה"ת ויקהל ע' ב'קלו ואילך.

80) שחוי' . . בחי' מ"ה . . אלקים בחי' ב"ן:

ראה תו"א ויחי מת, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קעד ואילך. ועוד.

81) כי אם הרוה את הארץ: ישע"י נד, י.

82) אשה כי תזריע: תזריע יב, ב.

83) אשה מזרעת תחילה אודם שממנו כו':

נדה לא, סע"א. הנסמן במאמרי אדה"אמ"צ בראשית ע' תעה.

72) שיצחק מלשון צחוק: ראה תו"א ויצא

כא, ג: יצחק הוא מלשון צחוק ותענוג כמ"ש צחק עשה לי כו' כל השמע יצחק לי.

וראה פרש"י עה"פ (לך לך יז, יט) „וקראת את שמו יצחק” – על שם הצחוק. לקו"ש ח"ל ע' 104 הערה 12: ולהעיר שנק' גם „ישחק” (תהלים קה, ט. ועוד).

73) אז תתענג על הוי': ישע"י נח, יד.

74) אברהם פסיק טעמי בגוי: ראה זח"ג קלח, רע"א. הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ט ע' 152 הערה 15.

75) אשת חיל עטרת בעלה: משלי יב, ד.

76) הכל ירוממוך סלה: נוסח התחלת ברכת

יוצר דשבת.

כי אתה אבינו

טו

וצריכה להמשכות מ"ד כדי לעורר כח ההולדה, שזהו בחי' אברהם כו'. אבל לעתיד לא יהי' מלכות בבחי' מקבל כלל, שמלכות בעצמה יהי' לה כח ההולדה. וזהו שכתוב עתידה⁸⁴ ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות, שמארץ שהיא בחי' מלכות גופא יהי' המשכת בחי' גלוסקאות שאין בה בחי' בירורים כמו דגן. וזהו בחי' תולדות יצחק. שבחי' מל' נתעלה לבחי' יו"ד עיגולים דא"ק, שהן מחשבה הקדומה.

וזהו אז⁸⁵ תשמח בתולה במחול, שבחי' בתולה יהי' בבחי' מחול שהן עיגולים דא"ק. וזהו מ"ש לעתיד ואתם⁸⁶ תהיו לי ארץ חפץ, שההפרש בין חפץ לרצון, שהחפץ הוא פנימיות רצון שהוא בחי' מחשבה הקדומה, וארץ הוא בחי' מלכות. וזהו שכתוב והי'⁸⁷ ביום ההוא יצא מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני, שבחי' מלכות דאצי' שהוא בחי' ירושלים יהי' נכלל בבחי' מל' דא"ס שנק' ים הקדמוני, וזהו כי אתה אבינו שהוא בחי' יצחק, בחי' אור חוזר, וד"ל.

86) ואתם תהיו לי ארץ חפץ: מלאכי ג, יב.
87) והי' ביום ההוא יצא מים חיים מירושלים:
זכרי' יד, ח.

84) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות:
ראה שבת ל, סע"ב.
85) אז תשמח בתולה במחול: ירמי' לא, יב.

לזכות
רחל בת אסתר נחמה דינה לאויוש"ט
ליום הולדתה
כ"א אייר ה'תשפ"א

לשנת ברכה והצלחה מופלגה בכל אשר תפנה

ולעילוי נשמת
ר' יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד